

san, de különböző intenzitással kerültek elő az objektumok (összesen 429). A megépítendő út itt egy – mára kiszáradt – medret kísérő teraszt határol. Az erózió hatalmas méreteket öltött a terasz peremén, ahol késő bronzkori(?) telepnyomokat találtunk 3 m mélységben. Ugyanilyen korú emlékek a nyomvonal ezen szakaszán még két helyen sűrűsödtek. Említésre érdemes kisleletek a korszakból: bronztűk, bronzárok, feldolgozásra utaló bronzmaradvány és a 61. objektum hatalmas méretű, díszített agyag tűzikutyája.

Még az alábbi korok jelenségeit és kisleleteit érdemes megemlíteni: dunántúli vonaldíszes kultúra gödrökből és felszíni gyűjtésből származó kerámiája és kőeszközei. A rézkorból a lengyeli kultúra teljes egészében feltárt alapárkos háza és 4 sírja mellett a Balaton-Lasinja kultúra (pl 425. objektum számos edénnyel) és a kostolaci kultúra gödrei és igen jellegzetes kerámiája fontos.

A kora vaskori Hallstatt kultúra jelenlétére is számos objektum és edény, valamint csonttárgy (pl. 244. objektum madárfejes csonttű) utal. A késő vaskori kelták intenzív megtelepedését több földbe mélyített ház (16., 87. objektum), vasfeldolgozó műhely (86. objektum) és pl. 390. objektum – gödörben 2 ember maradványaival igazolja.

Egy avar kori sír (171. objektum vascsattal, edénnyel), néhány Árpád- és késő középkori gödör, valamint újkori árkok tették teljessé a terület történeti képét.

A nyomvonal által kb. 650 m hosszúságban jelentkező lelőhelyből 7500 m²-t kutattunk meg. Munkatársak: Derdák Ferenc geodéta, Farkas Zsuzsa, Nagy Ágnes, Nagy Marcella és Vámos Gábor régésztechnikusok, Molnár Attila egyetemi hallgató (ELTE).

ILON GÁBOR

287. Szombathely, Fő tér

(Vas megye) Ró, Kö

2002. május–júniusban elvégeztük a Fő téren létesítendő szökőkút helyének szondázó jellegű kutatását. A tervezett ellipszis alakú vízmedence tengelyeiben, egymásra merőlegesen kijelölt, két méter széles kutatóárok, valamint a D-i árokág végén nyitott 3,6×3,1 m szonda összesen 62 m² összfelületének feltárása reprezentatív értékűnek bizonyult a beruházás egészét tekintve, hiszen a medence mintegy közel 10%-ának megkutatásával világos képet kaptunk a készülő létesítmény alatti terület rétegviszonyairól, beépítettségének jellegéről, a feltárt épületmaradványok állapotáról.

Eltávolítva a tér szilárd burkolatát és annak alépítményét, a megnyitott kutatóárok felső rétegeit a Fő téren egykor létesített tűzivíztároló tó teknősen mélyülő fenekének átlag 60–80 cm vastag, a leletek tanúsága szerint 17–18. században keletkezett iszapos üledéke, valamint a tómeder későbbi, 19. század elejére tehető betöltésének feltöltésrétegei alkotják. Sikerült három oldalról lehatárolnunk a mindeddig csak leírásokból és

rajzos térképvázlatokból ismert létesítményt. A D-i árokág végén nyitott szonda az egykori piactér 15–17. századi járósíntjeinek rétegsorát tárta fel.

A 15–19. századi rétegek alatt Savaria városfalon belüli belvárosa sűrűn beépített lakóövezetének részlete bontakozott ki. A feltárt épületmaradványok egy nagyobb épületkomplexum három lakóhelyiségét, illetve azok udvari(?) traktusait érintették. A Ny-i kutatóárokban feltárt helyiségrészlet zárófalát egy feltehetően támpillérrrel(?) megerősített, opus spicatum szerkezetű fal jelentette, míg a másik helyiségtől téglakő vegyes falazatú alapra rakott vályogból megépített fal választotta el. A helyiség belsejét két különböző időszakban létesített téglapadozattal burkolták, a felső padlóréteg egyik sesquipedalis téglájában in situ őrződött meg az építető ATL jegyű téglabélyege. A polgári környezetben igen ritka a pecsételt téglák alkalmazása, e téglabélyeg mindeddig ismeretlen volt Savariából.

A feltárás legmarkánsabb jelenségét a D-i árokágban, illetve az utóbb hozzá kapcsolódóan megnyitott szondában mutatkozó épületrészlet jelenti. A szonda és a kutatóárok csatlakozásában 65 cm vastag, a külső falsíkból szokatlanul szélesen kiugró lábazatra emelt kő-tégla vegyes falazat falkoronája a mai járósínt alatt már 130 cm-re jelentkezett. A rendkívül jó megtartású, igényesen kivitelezett, mintegy 260 cm magas épületfal belső oldalát kétrétegű, fehérre festett vakolat fedte, amely már a falkorona felső kősora alatt megfigyelhető volt. A fal belső oldalán erős törmelékréteg alatt élére rakott kövekből, téglákból falazott fűtőcsatorna mutatkozott. Az egyszerű kivitelű, minden bizonnyal a Kr. u. 4. század folyamán létesített fűtőcsatorna a korábbi periódus terrazzopadlóján nyugodott, mely egy kisebb bolygatást leszámítva a teljes helyiségbelsőt lefedte. A terrazzo-padló szintje alá csak a bolygatott részen mentünk, de a 185 cm-en jelentkező ép padozat alapján további, mintegy két méter vastag zárt római rétegsort tételezhetünk fel. A helyiség már említett zárófalának külső oldalához merőlegesen egy másik L-alakú falazat csatlakozott.

A fent ismertetetteken kívül néhány kisebb jelentőségű objektum: erősen bolygatott sütőkemence, az udvarok külső járósíntjei érdemelnek említést.

SOSZTARITS OTTÓ

288. Szombathely, Járdányi-Paulovics István romkert

(Vas megye) Ró

A romkertben a székesegyház ÉNy-i sarkánál, részben az épület alatt található a Kr. u. 4. századi római palotaegyüttes nyolcszögletű épületének, az Oktogonnak, valamint melléképületeinek maradványai. Az Oktogon Ny-i melléképületében látható mozaikot és a külső fal-festményeket a csapadék és a talajból felszivárgó nedvesség a védőépület ellenére évek óta folyamatosan károsította. A vízelvezetési rendszer kiépítésének feltétele egy a lefektetendő csövek nyomvonalán és mélységében elvégzett előzetes régészeti feltárás volt.

A 2002. június 17. és július 31. között végzett ásatás érintette a peristylumos udvar teljes belső területét és az Oktogon É-i háromnyílású fűtőhelyiségét.

Ezen a területen 1972–1976 között már voltak ásatások a Savaria Múzeum részéről, ezért az udvar nagy részében már feltárt jelenségeket érintettünk. A talaj felső 60–100 cm-e a legtöbb árokban bolygatott volt, de a római és középkori rétegsorokat az itt végzett ásatások dokumentációjában nyomon lehet követni. Kivételt jelent az udvar ÉNy-i sarka, amelyről Járdányi-Paulovics István és Géfin Gyula 1938–1944 közötti ásatásából metszetrajzok nem állnak rendelkezésünkre.

A peristylumos udvart és az épületek falait a korábbi helyiségek elplanírozott terrazzopadlójára vagy a visszabontott hypocaustum-rendszer terrazzo-alapjára építették. A palota építése előtti periódusból előkerült padlóreszletek azonban nem alkalmasak a helyiségek pontos méreteinek és feladatainak megállapítására. Az udvar Ny-i oldalán egy fűtőhelyiség és fűtőcsatornák nyomait találtuk meg. Az Oktogon Ny-i melléképületének D-i és Ny-i oldalán egyaránt megtaláltuk a Kr. u. 2. századi római út néhány bazaltkővét, amelyek beleesnek a város egyik É-D-i irányú útjának vonalába.

A feltárás során több falfestménytöredék került elő, ilyeneket már a korábbi feltárások is érintettek. A legnagyobb összefüggő felületek a mozaikos helyiség külső falain mutatkoznak, állapotuk rohamosan romlik, sürgősen rögzítésre és restaurálásra szorulnak.

A mozaikos helyiség K-i oldalán az Oktogon É-i háromnyílású fűtőhelyiségében előkerült egy épített téglasír, benne melléklet nélküli csecsemőcsontváz. A téglasírt a fűtőhelyiség elegyengetett hamujába vágták, alapja egy korábbi terrazzopadló planírozásán nyugodott. A temetés ideje a fűtés befejezése, a palota elhagyása után a Kr. u. 4. század végére–5. század elejére tehető.

Az ásatás idején több száz darab kerámiából, csontból, téglatöredékből, terra sigillatából és mozaikszemből álló leletanyag került a felszínre.

Munkatársak: Thury László (ÁMRK), Kiss Péter régészek, Kiss Ernő Csaba, Edőcs Judit, Sárvári Katalin restaurátorok, Bek Tamás, Mayer Adél, Bolla Zoltán, Hufnágel Szabolcs régésztechnikusok, Derdák Ferenc geodéta (Savaria Múzeum), Szigeti Lajos mérnök (Vasiterv).

SZENTLÉLEKY TIHAMÉR

289. Szombathely, Kálvária utca 63.

(Vas megye) LT

2002. október 28. és november 29. között a telken beruházást megelőző régészeti feltárást végeztünk.

Ennek során egy késő kelta kori cölöpszerkezetes lakóház került elő. A ház egyrészt szerkezetével, másrészt méretével tér el a Kárpát-medencében eddig ismert házaktól: a 12×4 m-es alapterület kifejezetten nagy-

nak számít; hasonlóakat elsősorban az Alpoktól Ny-ra tártak fel.

Az előkerült lelet jelentőségét fokozza, hogy eddigi ismereteink szerint Szombathely területe a római kori Savaria alapítását közvetlenül megelőzően nem volt lakott. Az újonnan feltárt leletek fényében ezt a tézist újra kellene gondolni.

KISS PÉTER

290. Szombathely, Károlyi Gáspár tér

(Vas megye) Rő

2002. október 18-án lakossági bejelentés nyomán helyszíni szemlét tartottunk a református templom előtti telken (hrsz. 5677), ellenőriztük a templom előtt folyó földmunkákat. A templom előtti park szélével párhuzamosan munkaárok húzódott. Megállapítottuk, hogy a szennyvízcsatorna rekonstrukciójakor a munkaárok római épületmaradványt érintett, mivel a kiszórt földből néhány római cserepet gyűjtöttünk.

A munka ellenőrzését 21-én folytattuk. A nagyjából ÉK–DNy irányú csatornaárok kitisztítása után a metszetben látható kb. 50–60 cm vastag tömény törmelék-réteg alatt roncsolt (visszabontott?) római épületfal mutatkozott. Mivel a fal az É-i metszetfalban nem folytatódott, feltehetően falsarkot érintett a bolygatás.

SOSZTARITS OTTÓ

291. Szombathely, Minerva lakópark

(Vas megye) R, B, Rő

A korábbi évek feltárásai után 2002-ben is folytattuk a terület áruházipítést megelőző régészeti feltárást. Február 13. és március 9. között a beépítésre kerülő terület útjainak nyomvonalát kutattuk meg.

Összesen 101 objektumot (gödröt, oszlophelyet, házat és körárkot) tártunk fel. A települések hulladékgyűrtjeiben esetenként sok kerámia, igen kevés állatcsont volt. A 74. objektum egy hamuzógödör volt, az 1., 27., 78. objektumok egy-egy rézkori körárok szakaszai, bennük több-kevesebb kerámia és kovaszilánk.

Jól lehatárolhatóvá vált a – ritkás, erősen szórt szerkezetű – Lengyel 3. telep É-i és K-i irányú kiterjedése. (Ny-i és D-i irányú kiterjedését a Metró és a Peugeot feltárásokból már ismertük, kb. 8–10 ha-os késő lengyelei települést ismertünk/ismerhettünk meg.) Egy késő római objektum-komplexum (oszlopszerkezetes-alapárkos ház) került elő újdonságként. E korszakból érdekesebb egy fenékbélyeges („M”) fazék. E korszakból – ez ideig – egymástól kb. 500 m-re találtunk egy-egy objektumsűrűsödést.

Júniusban néhány nap alatt elvégeztük a Metrótól ÉNy-ra megépítendő Motel területének (hrsz. 15.824) feltárást. Csak két objektumot találtunk, ezek nagyméretű, de sekély gödrök voltak, csupán az egyikben volt nagyobb mennyiségű lelet (kerámia, csont). Talán a kora bronzkorra keltezhetőek.